

Mola de l'Antic Molí

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A l'era de la Farga
Emplaçament: Entrada a l'era de la Farga venint pel passeig del Bastereny a Guardiola de Berguedà dins un recinte
Alçada: 720

Coordenades:

Latitud: 42.23459
Longitud: 1.8782
UTM Est (X): 407437
UTM Nord (Y): 4676432

Classificació

Número de fitxa: 08099-92
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia: Element urbà
Estil / època: Modern Popular
Segle: XVII
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Està a la intempèrie i a l'abast dels agents climatològics.
Protecció: Física
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 7566103DG0776N
Fitxes associades:
[Molí de la Farga](#)
Autor de la fitxa: Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa: ds., 08/07/2017 - 02:00

Descripció

Antiga mola sotana pertanyent a l'antic molí i farga de Guardiola i avui exposada com a element decoratiu en una jardí privat dins la plaça o era de la farga. Es tracta d'un bloc de

pedra calcària de mida circular, d'uns 20-30 centímetres de gruix per uns 140 centímetres de diàmetre seguint els esquemes bàsics de les moles dels molins de l'època moderna. Al mig hi té l'ull foradat amb restes del col-ferro i de la boixa. La mola està picada amb pedra calcària del país.

Observacions:

Antiga mola de l'antic molí i farga i situada a l'entrada del recinte. Aquesta mola funcionava juntament amb la mola superior o "volandera" en la conversió del blat dipositat en unes tremuges a la farina. Ambdues moles anaven unides amb un eix vertical o arbre. L'arbre o eix del molí era reforçat per unes anelles de ferro per evitar que la fusta s'estellés i anava connectat al coll-ferro, una barra de ferro clavada al capdamunt de l'arbre amb la part inferior de secció rectangular, la mitjana cilíndrica i la superior quadrada on s'hi encaixava la nadilla. El coll-ferro travessava pel mig les dues moles; la inferior fixe anomenada sotana i la superior mòbil, anomenada volandera. La nadilla era una peça de ferro que tenia la forma de dues pales, amb els extrems més primers que el centre i en la que hi tenia un forat quadrat al centre que s'ajustava a la part superior del coll-ferro. Anava encaixada i ajustada a la part inferior de la mola volandera amb la funció de sostenir-la. La mola volandera amb la part inferior incisa formant cercols estava en contacte amb una mola fixe o sotana que tenia un forat al seu centre per al que s'hi encaixava la part cilíndrica del coll ferro. El frec de les dues moles, la volandera en el sentit de les agulles del rellotge i la sotana rígida generava la mòlta del gra. Si la mola volandera tenia unes incisions en forma de cercols, la sotana els tenia rectes. La funció d'aquests ratllats era la d'apartar el segó, facilitar la mòlta del gra i ajudar la circulació del gra mig mòlt del centre de la mola fins a l'extrem exterior. Per tal que el gra triturat penetrés al mig de les dues moles; primer calia netejar-lo rentant-lo i deixant-lo en remull unes hores. Després s'assecava i acte seguit es dipositava per un embut de fusta, anomenat tremuja on s'hi accedia per uns graons. Per un conducte, dit el canalet anava a parar a dins de l'ull de la mola volandera, protegida per una caixa de fusta o riscle per evitar que la farina s'escampés.

Història

La història de l'antic molí de la farga de sant Llorenç va molt lligada amb la història de les fargues catalanes i del Rosselló. La història no és remuntaria més endarrere del segle XVIII. Segons Serra i Vilaró en el seu llibre de les Baronies, les primeres notícies sobre la construcció d'una farga comencen a mitjans del segle XVIII quant un tal Josep Elias i Grau de Ripoll vol edificar una farga al Puig de l'obaga però la proximitat amb la captació de la peixera dels molins de la vila de Bagà que s'emprava per beure, va fer que els còsols de la vila s'hi oposessin i el 1723 hi enviessin un "serrador" per comprovar i escriure un certificat que aquesta farga no estès feta. Posteriorment i al 1726, els còsols de la vila es dirigiren al governador de Berga per tal que s'interposessin a mb aquesta farga. "pretensió de voler alguns subjectes per fabricar farga de ferro a detriment i perjudici de la vila". No sabem si aquesta farga es va arribar a construir. Si que podem esmentar que posteriorment i ja al 1770 i després d'un seguit de plets i querelles Josep Elias és el propietari de la farga de Sant Llorenç on obté el dret de l'explotació de l'aigua del Bastareny per concessió del Reial Patrimoni de Catalunya. Documentació posterior la denominen també com a farga de Bagà "Joaquim Mas, propietario de la farga de esta villa de Baga". Aquesta farga va funcionar a ple rendiment fins a mitjans del segle XIX. Entre les peces que s'hi van fabricar hi havia romanes, ostiaris i altres objectes que porten el nom de "Baga". Al

segle XIX l'ús de la farga donava prioritat al molí que es tava situat al seu costat i que aprofitaven el mateix salt d'aigua. El 1915 Esteve Casademont de la societat "comercial Torras-Esteva, Sociedad anònima domiciliada a la vila de Guardiola i representat per Isidre Boix i Vallhonestà compra les velles instal·lacions del molí i farga per emprar-los a l'ús de la fàbrica de teixits, juntament amb la central del collet i l'antic molí de Bagà (baganense). L'ús i vida de la Central perdura fins a l'actualitat on encara es manté en funcionament.

Bibliografia

CASAS SOLER, QUIM (2004). "La pagesia i l'època preindustrial" a Erol, Suplement 3 p-10-15. CASCANTE TORRELLA, PERE (2012). Estudi històric i arquitectònic de l'edifici industrial de la Baganense de Bagà. Diputació de Barcelona. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. CULELL ALTIMIRAS, JOAN (2004). Inventari de Patrimoni Industrial de Catalunya. Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya. COBOS GUIXÉ, XAVIER; PASTOR HERNÁNDEZ, CARLES (2011). Guardiola de Berguedà. Records d'un instant. Zenobita edicions. SERRA I VILARÓ, Joan (1989). Les Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Centre d'estudis baganesos. Vol II. P-403.

